

Yeşim AHMEDOV¹
Orcid: 0000-0003-2454-4136

Tülay ORTABAĞ²
Orcid: 0000-0003-1466-7343

¹ İstanbul Okan Üniversitesi, Hemşirelikte
Doktora Programı, Halk Sağlığı
Hemşireliği, İstanbul, Türkiye.

² İstanbul Topkapı Üniversitesi, Halk Sağlığı
Hemşireliği AD, İstanbul, Türkiye.

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):
YEŞİM AHMEDOV
yesimahmedov@gmail.com

Anahtar Sözcükler:

Çocuk; ev kazaları; kazaları
önleme; ilk yardım; ebeveyn.

Keywords:

Child; home accidents; accident
prevention; first aid; parent.

0-6 Yaş Grubu Çocukların Ev Kazası Nedeniyle Acil Servise Başvurma Sıklığı ve Ebeveynlerinin İlk Yardım Uygulamalarının Belirlenmesi

Determination of the Frequency of Admission of Children
Aged 0-6 Years to the Emergency Department due to A Home
Accident and the First Aid Practices of Their Parents

Gönderilme Tarihi: 23 Ocak 2022

Kabul Tarihi: 2 Mart 2023

ÖZ

Amaç: Araştırma 0-6 yaş grubu çocukların ev kazası nedeniyle acil servise başvurma oranını, kaza olma nedenlerini, kaza oluş biçimlerini incelemek, ebeveynlerinin ev kazasının nedenlerine yönelik bilgi seviyelerini ve ilk yardım uygulamalarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, bir üniversite hastanesinin acil poliklinik-müşahede birimine 15 Şubat-15 Nisan 2018 tarihleri arasında üç aylık periyotta ev kazaları nedeniyle başvuran 0-6 yaş grubu çocukların ebeveynleri oluşturmuştur. Araştırma tanımlayıcı kesitsel bir tasarımdadır. Veriler 'Tanımlayıcı soru formu' ve '0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği' ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya dahil edilen 0-6 yaş grubu çocukların tamamı ev kazası geçirmiştir. Bu çocukların %73.5'i kızdır. Çocukların geçirdiği kazaların %41.2'sini yanık, %26.5'ini düşme oluşturmuştur. Geçirilen tüm kaza tiplerinde çocuğun yanında %43.1 annesinin olduğu ve çocukların %71.6'sına ilk yardım uygulamasının annesi tarafından uygulandığı saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde ebeveynlerin ilk yardım eğitimine ihtiyaç duyduğu saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelerin ebeveynlerin öğrenim düzeylerine uygun ilk yardım eğitim programları hazırlamaları, yürütmeleri ve değerlendirmeleri önerilmektedir. Ebeveynlere kaza risklerini önlemeye yönelik girişimler konusunda sık sık eğitimler verilerek, farkındalıkları artırılmalıdır.

ABSTRACT

Objective: The research was carried out to examine the rate of 0-6 age group children applying to the emergency service due to home accidents, the reasons for accidents, the way they occur, and to determine their parents' knowledge levels about the causes of home accidents and first aid practices.

Methods: The population of the study consisted of the parents of children aged 0-6 who applied to the emergency polyclinic-observation unit of a university hospital between 15 February and 15 April 2018 due to home accidents in a three-month period. The research is in a descriptive cross-sectional design. The data were collected with the 'Descriptive Questionnaire' and the 'Scale for Diagnosing the Safety Precautions for Home Accidents of Mothers with 0-6 Age Group Children'.

Results: All of the 0-6 age group children included in the study had a home accident. 73.5% of these children are girls. Burns accounted for 41.2% of the accidents that children had, and falls for 26.5%. In all accident types, it was determined that 43.1% of the children were accompanied by their mother and 71.6% of the children were given first aid by their mother. When the results obtained from the research were evaluated, it was determined that parents needed first aid training.

Conclusion: It is recommended that nurses prepare, conduct and evaluate first aid training programs suitable for parents' education levels. Parents should be offered frequent educational programs on initiating measures to avoid and become aware of accident risks.

Kaynak Gösterimi: Ahmedov, Y., Ortabağ, T. (2023). 0-6 yaş grubu çocukların ev kazası nedeniyle acil servise başvurma sıklığı ve ebeveynlerinin ilk yardım uygulamalarının belirlenmesi. *EGEHFD*, 39(3), 315-323 Doi:10.53490/egehemsire.1060875.

How to cite: Ahmedov, Y., Ortabağ, T. (2023). determination of the frequency of admission of children aged 0-6 years to the emergency department due to a home accident and the first aid practices of their parents. *JEUNF*, 39(3), 315-323 Doi:10.53490/egehemsire.1060875.

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü'nün yapmış olduğu tanıma göre kaza; insanların istemi olmadan ansızın ve süratle baş gösteren bir dış kuvvet etkisiyle ortaya çıkarak fiziksel ve/veya bilişsel hasarla birlikte seyredilen hadiselerdir (Balibey, Polat, Ertem, Beyazova ve Şahin, 2011).

Ev kazaları, evde veya eve eklenmiş bahçe, dam, samanlık, çatı, garaj, havuz gibi eve ait alanlarda oluşabilen kazalardır (Tural ve Seferoğlu, 2020). Ev kazaları olaylarında özellikle çocuklar olmak üzere yaşlılar, bedensel engelliler ve kadınlar en önemli risk grupları arasında sayılmaktadır (Sümer, Kılıç, Bayazit, Gündoğdu ve Koşaroğlu, 2019).

Dünyada ve Türkiye'de ev kazaları, 0-6 yaş grubu çocukluk döneminde çeşitli yara almalara, sekellere ve ölümlere sebebiyet vermesi yüzünden önemsenmesi gereken bir konudur (Sönmez, Uskun ve Pehlivan, 2014). Çocukluk döneminde oluşan kazaların büyük bölümü evde oluşmaktadır (Kurt ve Aytekin, 2015).

Farklı yıllarda yapılan Dünya Sağlık Örgütü değerlendirmelerine göre ev kazaları beş yaş altı çocuklarda ölüm nedenleri arasında kanser, sıtma, kızamık, AIDS, zatürre ve ishal gibi hastalıklardan daha fazla olduğu görülmektedir (Balibey, Polat, Ertem, Beyazova ve Şahin, 2011; Tural ve Seferoğlu, 2020; Sümer, Kılıç, Bayazit, Gündoğdu ve Koşaroğlu, 2019). Ev kazası esnasında ve sonrasında yapılan ilk yardımın kalitesi oldukça önemlidir. Bilinçli ve doğru yapılan ilk yardım müdahaleleri gereksiz ölüm ve sakatlıkları önlemekte olabildiğince etkilidir. Yapılan yanlış ilk yardım uygulamaları ise kaza geçiren bireyin iyileşmesini olumsuz etkilemektedir (Elmas, Durna ve Akin, 2020; Sönmez, Uskun ve Pehlivan, 2014).

Çocuklarının en yakınında olmaları nedeniyle anneler, aile bireyleri içerisinde oluşabilecek ev kazaları konusunda bilinçlendirilmesi, kazaya sebep olacak davranışlardan kaçınılması, alınabilecek tedbirler konusunda farkındalık geliştirilmesi, kaza riskinin azaltılması açısından etkilidirler. Çocuklardaki zarar görme ihtimalinin azalması konusunda, annelerin alınabilecek önlemlerle ilgili eğitiminin çok önemli olduğu belirtilmektedir. Bu amaçla; kazaların en aza indirilmesi için ev içerisinde küçük düzenlemelerin yapılması ve çocukları ile daha çok zaman geçiren annelere verilecek eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması, çocukların yaşamlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirmelerinde önemli rol oynayacaktır (Kurt ve Aytekin, 2015).

İnsan sağlığı, sağlığın sürdürülmesi, sağlık hizmetleri, iş gücü, günlük yaşam aktiviteleri, ekonomi ve yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkileri göz önünde bulundurulursa ev kazaları, çağımızın tedbir alınma ile önlenilebilen en önemli halk sağlığı sorunları arasında yerini almıştır (Meimanat, Ghofranipour, Yousefi ve Moradpour, 2016; Pearson, Garside, Moxham ve Anderson, 2011; Sabea, El-Maksoud ve Hegazy, 2019; Sümer, Kılıç, Bayazit, Gündoğdu ve Koşaroğlu, 2019; Tural ve Seferoğlu, 2020). Araştırma, 0-6 yaş grubu çocukların ev kazası nedeniyle acil serise başvurma sıklığı ve ebeveynlerinin ilk yardım uygulamalarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın tipi

Araştırma tanımlayıcı kesitsel tipte bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, bir üniversite hastanesinin acil poliklinik-müşahede birimine 15 Şubat-15 Nisan 2018 tarihleri arasında üç aylık periyotta ev kazaları nedeniyle başvuran 0-6 yaş grubu çocukların ebeveynleri oluşturur.

Araştırmaya gönüllülük esasına göre katılımcı seçilmiştir, üç aylık dönem aralığında araştırmaya katılmayı kabul eden tüm ebeveynler araştırmaya dahil edilmiştir. Buna göre evreni temsil edecek örneklem sayısı için 102 ebeveyn ulaşılmıştır. G*Power (3.1) programında (Faul ve diğerleri, 2007) post hoc güç analizi yapılmış ve analiz sonuçlarına göre modelde yer alan iki bağımsız değişkenin, birinci hata oranı %5 seviyesinde, R² .19,5 üzerinden toplam örneklem sayısı 94 olup güç olarak %95 düzeyinde bulunmuştur. Regresyon analizi sonucuna göre çalışmanın örneklem büyüklüğü yeterlidir. Araştırmaya, 0-6 yaş aralığında olan, mental ve bilişsel gelişim geriliği olmayan, ev kazaları sonucu hastaneye başvuran çocukların ebeveynleri dahil edilmiştir.

Veri Toplama

Araştırma, bir üniversite hastanesinin acil poliklinik-müşahede biriminde, 15 Şubat-15 Nisan 2018 tarihleri arasında üç aylık periyotta yapılmıştır. Hastanenin acil birimi, hastaların ilk başvuru ve muayenesinin yapıldığı, 8 kabinli poliklinik - 6 yataklı müşahede odası ve çocuk acil polikliniğinden oluşmaktadır. Travma hastaları da aynı acil cerrahi girişim gerektiren hastalar gibi değerlendirildikten sonra, nöroşirürji, ortopedi, plastik cerrahi konsültan hekimlerin onayı ile poliklinik-müşahede bölümünde yakın takibe alınırlar. Hastalar tanılarına göre poliklinik-müşahede bölümünde tanı ve durumlarına göre en çok 2 gün takip edildikten sonra servise (ya da ilgili birime) sevk edilirler.

Araştırmacı verileri yüz yüze görüşerek toplamıştır. Veriler ailenin araştırma sorularını yanıtlamayı kabul ettiği bir zaman diliminde bir dönemde doldurmuştur. Araştırmacı ebeveyn ile görüşmeyi, çocuğun yanında bir yakını bırakılmak şartıyla, hasta bekleme odasında stres ve önyargıdan uzak, mahremiyetine dikkat ederek yapmıştır. Veri toplama formlarının doldurulması olarak 15-20 dakika sürmüştür. Ebeveynlerin çalışmaya katılıp katılmaması gönüllülük esasına göre olmuştur, ayrıntılı bilgi verilerek aydınlatılmış onam imzalatılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Tanımlayıcı soru formu: Araştırmacı tarafından konuya ilişkin literatür taraması (Doğan ve Öztürk, 2021; Kurt ve AYTEKİN, 2015; Sönmez, Uskun ve Pehlivan, 2014; Sümer, Kılıç, Bayazit, Gündoğdu ve Koşaroğlu, 2019) yapılarak geliştirilen soru formu 3 bölümden oluşmaktadır: 1. Bölüm: Ebeveyne ait sosyodemografik sorular, 2. Bölüm: Çocuğa ait sosyodemografik sorular, geçirilen ev kazasına ait sorular ve 3. Bölüm: Ev kazası geçiren çocuğun yanındaki kişinin ilk yardım bilgisi alma durumu ile ilgili sorular olmak üzere toplam 35 sorudan (ilk 3 bölüm) oluşmaktadır.

0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği: Araştırmada “0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği” Ölçek, Çınar ve Görak tarafından, annelerin çocukları ev ortamında karşılaşılan kazalardan korumaya yönelik güvenlik önlemlerine ilişkin tutumlarını tanılamak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 34 olumlu ve 6 olumsuz olmak üzere toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte her madde için puanlama 1’den 5’e kadar değişmektedir. Olumsuz ifade içeren 6, 9, 23, 26, 30, 40’ıncı maddelerin puanları tersine çevrilerek kullanılmaktadır. Ölçeğin Türkiye geçerlilik-güvenirlilik çalışması Çınar ve Görak tarafından yapılmış ve Cronbach alfa katsayısı 0.82 olarak beyan edilmiştir. (Çınar ve Görak, 2003). Ölçekten alınacak en düşük puan 40, en yüksek puan 200’dür. En yüksek puan, annenin çocuğunu ev kazalarından korumaya yönelik önlemleri en üst düzeyde aldığını göstermektedir (Tural ve Seferoğlu, 2020). Bizim çalışmamızda da Cronbach alfa katsayısı 0,80 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirmesi

Hastaların sosyodemografik özellikleri tanımlayıcı istatistik yöntemler (frekans, ortalama, standart sapma), parametrik verilerde tekrarlanan ölçümler için t-testi, normal dağılıma uymayan ya da nonparametrik verilerde iki grup farkları için ki-kare kullanılmıştır. Elde edilen veriler parametrik hipotez testlerinin varsayımlarını sağlamadığında ise bu parametrik testlerin yerine parametrik olmayan analiz teknikleri kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasında ortalama farkına bakmak, ve gruplar arasında fark ya da eşitliği belirlemek için Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0.05 kullanılmış ve p<0.05 olması anlamlılık düzeyi için temel kabul edilmiştir. Kruskal Wallis testi normal dağılım göstermeyen gruplarda üç veya daha fazla sayıda grubun ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlılığını testi amacıyla kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü:

Çalışma öncesi, Üniversite Hastanesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu onayı (17.01.2018 tarih ve 26. numaralı kararı), Üniversite Hastanesi Başhekimliğinden kurum izni, çalışma kapsamına alınacak ebeveynlere çalışmanın içeriği ve amacı açıklanarak aydınlatılmış yazılı onamları alınmıştır. Çalışmada Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uyulmuştur. Sayın Nursan Çınar hocamızla mail aracılığı ile ölçeğin kullanım izni alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmada, ev kazası nedeniyle acil servise getirilen çocukların yaş ortalamasının 2.4±1.7, %73.5’inin cinsiyetinin kız, %40.2’sinin ailenin ikinci çocuğu olduğu, %96.1’inin bir sağlık sorunu olmadığı, %48’ine gündüzleri annesinin bakım verdiği saptanmıştır Ebeveynlerin yaş ortalaması annede 31.9±6.6 iken, babada 32.1±5.9’dur. Ebeveynlerin %86.3’ünü anneler oluşturmuş olup, %97.1’ i evlidir. Ebeveynlerin % 34.3’ü yüksekökol ve üstü mezundur (Tablo 1).

Tablo 1. Kaza Nedeniyle Hastaneye Başvurulan Çocuk ve Ebeveynlerle İlgili Tanımlayıcı Özellikler (n=102)

Çocuğun Özellikleri	Ort. ±SS	Min-Max
Çocuğun yaş ort.	2.4±1.7	2(0-6)
Çocuğun cinsiyeti	n	%
Kız	75	73.5

Erkek	27	26.5
Kaçıncı çocuk		
İlk	39	38.2
İkinci	41	40.2
Üç ve üzeri	22	21.6
Çocuğun sağlık sorunu		
Var	4	3.9
Yok	98	96.1
Çocuğun bakımından sorumlu		
Anne	49	48.0
Kreş-okul öncesi	32	31.4
Anneanne – babaanne	21	20.6
Ebeveynin Özellikleri	Ort ±SS	Min, Max
Yaş		
Anne	31.9±6.6	30(18-46)
Baba	32.1±5.9	32(18-42)
Cinsiyet	n	%
Anne	88	86.3
Baba	14	13.7
Medeni Durum		
Evli	99	97.1
Dul + Boşanmış	3	2.9
Ebeveyn öğrenim düzeyi		
Okuryazar-ilkokul	17	16.7
Ortaokul	17	16.7
Lise	33	32.3
Yüksekokul ve üstü	35	34.3
Toplam	102	100.0

Çalışmada, ev kazası ile acil servise getirilen çocukların başvuru nedeninin %41.2'sinin yanık nedeniyle olduğu, bu çocukların %39.2'sinin salonda ev kazası geçirdiği, kaza anında %43'ünün yanında annesinin olduğu, kaza anında ilk uygulama yapan kişinin %71.6 oranı ile annelerinin olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Çocuğun Geçirdiği Ev Kazasına İlişkin Tanımlayıcı Özellikler

ÖZELLİKLER	n	%
Kaza Türü		
Yanık	42	41.2
Düşme	27	26.5
Zehirlenme	9	8.8
Delici kesici alet yaralanması	8	7.8
Yabancı cisim yutma	6	5.9
Kafa travması	4	3.9
Boğulma	3	2.9
Parmağın kapıya sıkışması	3	2.9
Kaza yeri		
Salon	40	39.2
Mutfak	30	29.4
Yatak odası	16	15.7
Banyo	6	5.9
Bahçe	6	5.9
Balkon	4	3.9
Kaza anında yanındaki kişi		
Anne	44	43.0
Yalnız	38	38.4
Baba, babaanne, anneanne	20	18.6
Kaza anında ilk yardım uygulayan kişi		
Anne	73	71.6
Anneanne-babaanne	24	23.5
Baba	5	4.9
Toplam	102	100.0

Çalışmada, 0-6 Yaş Arası Çocuklarda Annenin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği'nden alınan puan ortalaması 74.0 ± 17.5 olarak bulunmuştur. Katılımcıların cinsiyetleri ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($U=557.0$, $p=0.609$) (Tablo 3).

Tablo 3. 0-6 Yaş Arası Çocuklarda Annenin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeğinden Alınan Puanların Ebeveynlerin Cinsiyetlerine göre Karşılaştırılması

	Ort	± SS	(Min -Maks)	Test istatistiği	P
Ölçek toplam skoru	74.0	± 17.5	77.0 (4.0 -120.0)	*****	****
Kadın	74.5	± 17.7	77.0 (48.0 – 120.0)	U=557.000	0.609
Erkek	70.6	± 16.0	61.5 (52.0 – 92.0)		

Mann Whitney U testi

Katılımcıların ilk yardım bilgisi alma durumuna göre ölçek toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (U= 772.0, p=0.001). İlk yardım bilgisi olan bireylerin ölçek toplam puan ortalamaları ilk yardım bilgisi olmayan bireylerin puan ortalamalarından anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Ebeveynlerin İlk Yardım Bilgisi Alma Durumuna Göre Ölçek Toplamlarının Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Ort	±SS	Medyan	Min	Maks	Test istatistiği	P
İlk yardım bilgisi alma durumu							
Alan	79.0	±18.5	84.0	52.0	120.0	U=772.000	p=0.001
Almayan	68.5	±14.5	65.5	48.0	93.0		

Mann whitney U testi

Ebeveynlerin öğrenim düzeyleri ile ölçek toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2=14.814$, p=0.005). Yapılan ileri analizde, yüksek lisans ve üstü öğrenim düzeyine sahip olan ebeveynlerin ölçek toplam puan ortalamalarının ortaokul mezunu bireylerin toplam puan ortalamalarından daha düşük olduğu belirlenmiştir (p=0.006; Tablo 5).

Tablo 5. Kaza Sırasında Çocuğun Yanında Olan Ebeveynlerin Öğrenim Düzeyine Göre Ölçek Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrenim Düzeyi	Ort	SS	Medyan	Min	Max	Test İstatistiği	İkili Karşılaştırmalar
Okuryazar+İlkokul	81.18	±23.46	84.00	54.00	120.00	$X^2=14.814$ p=0.005	Ortaokul>YL ve üstü: p=0.006
Ortaokul	82.71	±17.56	88.00	48.00	120.00		
Lise	71.36	±14.55	70.00	48.00	92.00		
YO+Üniversite	70.73	±13.82	64.00	52.00	92.00		
YL ve üstü	61.75	±13.67	55.00	48.00	83.00		

Kruskal wallis H testi, Dunn's metodu ileri analiz**TARTIŞMA**

Çocukların sosyodemografik özelliklerine baktığımızda, ev kazası nedeniyle acil servise getirilen çocukların yaş ortalamalarının 2.4 ± 1.7 , çoğunluğunun cinsiyetinin kız, %40.2'sinin ailenin ikinci çocuğu olduğu, çoğunluğunun sağlık sorunu olmadığı, hemen hemen yarısına gündüzleri annesinin bakım verdiği saptanmıştır.

Literatürdeki başka çalışmalara bakıldığında ev kazası geçiren çocukların çoğunluğunu erkek çocukların oluşturduğu görülmüştür (Doğan ve Öztürk, 2021; Kılıç, Bayazit, Gündoğdu, Koşaroğlu ve Sümer, 2019; Kurt ve Aytekin, 2015; Meimanat, Ghofranipour, Yousefi ve Moradpour, 2016; Özmen, Ergin ve Şen, 2007; Sabea, El-

Maksoud ve Hegazy, 2019; Yorulmaz ve Hisar, 2020). Bizim çalışmamızda ev kazasına uğrayan en çok kız çocuklar olmuştur. Bunu çalışmanın yapıldığı dönemki acil servise başvuran kız çocuk sayısının fazla olmasına ve ev işlerine daha meraklı ve yatkın olmasına da bağlayabiliriz.

Araştırmamızda ev kazası ile acil servise getirilen çocukların büyük çoğunluğunun yanık nedeniyle başvurmuş olduğu, bu çocukların %39.2'sinin salonda ev kazası geçirdiği, kaza anında çoğunluğunun yanında annesinin olduğu, kaza anında ilkyardım uygulaması yapan kişinin dörtte üçünün annelerinin olduğu saptanmıştır. Yanıkların en fazla yaşanan ev kazası olmasının sebebi, araştırmamızın kış-ilkbahar dönemine denk gelmesi, il içinde sık kömürlü soba kullanımı, tandır kullanımı, kış mevsiminin uzun sürmesi, su ısıtıcıların dikkatli kullanılmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Literatürdeki araştırmalarda ise çocukların maruz kaldığı ev kazaları değerlendirildiğinde; en yüksek oranda düşmeler, darbeler, yanıklar, boğulmalar, kesici veya delici aletle yaralanmalar ve zehirlenmeler olduğu bildirilmiştir (Büyük ve Seferoğlu, 2020; Doğan ve Öztürk, 2021; Haytaoğlu, 2021; Kurt ve Aytekin, 2015; Özmen ve diğerleri, 2007; Yorulmaz ve Hisar, 2020). Başka çalışmalarda da düşmeler en sık karşılaşılan ev kazaları arasında olduğu belirtilmiştir (Elmas, Durna ve Akın, 2020; Pearson, Garside, Moxham ve Anderson, 2011; Sancar, 2014). Diğer çalışmalarda yanıkların da en yüksek oranda karşılaşılan ev kazaları arasında ikinci olduğu saptanmıştır (Dereli, Turasay ve Özçelik, 2010; Doğan ve Öztürk, 2021; Hendrickson, 2005; Kurt ve Aytekin, 2015; Özmen, Ergin ve Şen, 2007; Sancar, 2014). Çalışmalardan alınan sonuçlar doğrultusunda, 0-6 yaş grubu çocukların, vakitlerinin büyük çoğunluğunu evde geçirmeleri, aynı zamanda çevrelerini anlama çabaları ve öğrenme konularındaki merakları, büyüklerini taklit etme özellikleri, sürekli hareket halinde olmaları, tehlikelerin bilincinde olmamaları, çevresel risklere duyarlı ve açık olmaları, bilişsel gelişim itibarıyla kendilerini koruyabilecek gelişimsel beceriye henüz yeterince sahip olamamaları sebebiyle ev kazalarını önleme programları yapılırken sıklığın en yüksek seyrettiği düşmeler ve yanıklar üzerinde özellikle durulması gerektiğini desteklemektedir.

Literatürde, erkek çocukların yüksek oranda yatak odası, oyun odası gibi alanlarda, kız çocukların ise mutfak, oturma odası gibi oyun alanı dışında kazaya uğradıkları belirtilmiştir (Dereli, Turasay ve Özçelik, 2010; Doğan ve Öztürk, 2021; Elmas, Durna ve Akın, 2020; Erdem, Bolu ve Mayda, 2017; Hendrickson, 2005; Kurt ve Aytekin, 2015; Özmen, Ergin ve Şen, 2007; Uskun, Alptekin, Öztürk ve Kışioğlu, 2008; Yalçın ve Yurdakök, 1999). Çocuklarda en sık ev kazasının banyoda olduğunu belirten çalışmalar olduğu gibi, çocuklarda ev kazalarının en çok mutfakta (Gündüz ve Aytekin, 2015) ve yatak odasında olduğunu belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Şekerci ve İnal, 2016). Çalışmamıza paralel olarak yapılan bir çalışmada çocukların en yüksek oranda salonda ve bahçede ev kazası geçirdiği belirtilmiştir (Kurt ve Aytekin, 2015). Diğer çalışmalarda da ev kazaları en çok salonda gerçekleşmiştir (Erdem ve diğerleri, 2017; Gündüz ve Aytekin, 2015; Uskun, Alptekin, Öztürk ve Kışioğlu, 2008). Elde edilen sonuçlara göre çocuklarda ev kazalarına en yüksek oranda salonda maruz kalmasının nedeni ailelerin vakitlerini en çok salonda geçirmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Konuyla ilgili verilecek aile eğitimlerinde anne babaların ilgisi bu yöne çekilmeli ve salonda ev kazaları için önlemlerin alınmasının gerekliliği özellikle vurgulanmalıdır. Ailelerin özellikle riskli yaş grubunu gözetim altında tutması, yalnız başına bırakmaması ve kazaların en yoğun yaşandığı salon bölümünde daha dikkatli olmaları konusunda uyarılmalıdır.

Araştırmamızda 0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği'nden alınan puanların ortalaması 74.0 ± 17.5 olarak bulunmuştur, konu ile ilgili diğer bir çalışmalarda da benzer sonuçlar saptanmıştır (Doğan ve Öztürk, 2021; Kurt ve Aytekin, 2015; Özmen, Ergin ve Şen, 2007). Diğer çalışmalarla benzer olmasına karşın ölçek toplam puan ortalamalarının düşük oluşu annelerin ve babaların yeterli ilk yardım ve güvenlik bilgilerine sahip olmadıklarını göstermektedir. Bu nedenle annelere ev kazaları ve ev kazalarına yönelik alınması gereken güvenlik önlemleri hususunda eğitimler verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızda kaza türüne göre yapılan ilkyardım uygulamaları değerlendirilmiştir. Yanıklarda en sık kullanılan yöntem (%69) soğuk su ile yıkama olmuştur. Düşme sırasında en sık uygulanan yöntem soğuk uygulama (%63) olmuştur. En sık görülen üçüncü yaralanma türü zehirlenmelerde en sık uygulanan yöntem kusturma (%77.8) olmuştur. Literatürdeki çalışmalarda, annelerin büyük çoğunluğu yanıklara müdahalede buz uygulaması yapmıştır. Bununla birlikte, merhem uygulama, vicks sürme, soğuk et koyma gibi müdahaleler de yanıklarda ilk yardım uygulaması tercih edilmiştir (Demirköse, Yapar, Özkan, 2021; Doğan ve Öztürk, 2021; Kurt ve Aytekin, 2015; Özmen, Ergin ve Şen, 2007). Düşmelerde ise annelerin buz uygulaması, su ile temizleme, krem sürme, yara üzerine temiz bez koyma, yara üzerine ekmek çiğneyip koyma, sıcak uygulama yaptıkları saptanmıştır (Doğan ve Öztürk, 2021; Kurt ve Aytekin, 2015; Özmen, Ergin ve Şen, 2007). İlk yardımın öğrenilmesi ve öğretilmesinin kazaya uğrayan çocuğun yaşam kalitesini ve iyileşme sürecini olumlu yönde etkilemede esastır (Büyük ve Seferoğlu, 2020; Sancar, 2014; Sümer, Kılıç, Bayazıt, Gündoğdu ve Koşaroğlu, 2019; Şekerci ve İnal, 2016).

Çalışmamızda, ilk yardım bilgisi olan bireylerin ölçek toplam puan ortalamaları ilk yardım bilgisi olmayan bireylerin puan ortalamalarından anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Daha önce ilk yardım bilgisi almış bireylerin konu hakkında daha deneyimli oldukları görülmüş, izleyecekleri yolu iyi bilmeleri konuya daha duyarlı yaklaşımlarını sağladığı düşünülmüştür. Benzer bir çalışmada, ilk yardım bilgisi bilme durumu ve ölçekten alınan toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Özmen, Ergin ve Şen, 2007). Araştırmamıza katılan bireylerin çoğunluğunun yüksek lisans ve üstü öğrenim düzeylerine sahip olmalarına rağmen ilk yardım eğitimine ihtiyaç duydukları, bilgilerinin hem teorik hem de pratik olarak tekrar edilmesi gerektiği saptanmıştır. Bireylerin öğrenim düzeyleri belirlenip, duruma göre ilk yardım eğitimleri düzenlenmesinin ve değerlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Benzer bir çalışmada, annelerin aynı ölçekten aldıkları toplam puan ortalamaları ile öğrenim düzeyleri karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Özmen, Ergin ve Şen, 2007). İnsan hayatı boyunca eğitim sürekli olmalıdır, öğrenilen bilgilerin tekrar edilmedikçe unutulabileceği, ilk yardım gibi hayati konularda belirli aralıklarla hatırlatma yapmanın iyi olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Çalışmada, 0-6 Yaş Arası Çocuklarda Annenin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği'nden alınan puan ortalaması düşük bulunmuştur. Katılımcıların ilk yardım bilgisi alma durumuna göre ölçek toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İlk yardım bilgisi olan bireylerin ölçek toplam puan ortalamaları ilk yardım bilgisi olmayan bireylerin puan ortalamalarından anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda öğrenim düzeyinin artmasının eğitim gereksinimini etkilemediği bulunmuştur. Eğitimin ve öğrenmenin sürekli olmasının unutulmaması gerektiği sonuçlarına ulaşılmış, bu doğrultuda önerilerde bulunulmuştur. Koruyucu sağlık kurumlarında görevli hemşirelerin, ailelere ev ziyaretleri düzenlediğinde, ev kazalarını önlemeye ilişkin eğitimler düzenlemesi, ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetlerinde de eğitimlerin önemine dikkat çekilmesi, eksiksiz yapılması gerektiğinin önemi vurgulanmıştır.

Yazar Katkıları

Fikir ve tasarım: Y.A., T.O. Veri toplama: Y.A. Veri analizi ve yorumlama: Y.A., T.O. Makale yazımı: Y.A. Eleştirel inceleme: T.O., Y.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansman: Yazarlar çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Balibey, M., Polat, S., Ertem, İ., Beyazova, U., Şahin, F. (2011). Çocukluk çağında ev kazalarına yol açan etmenler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 20, 3-89.
- Büyük, E.T., Seferoğlu, E.G. (2020). Annelerin çocuklarının ev kazaları ile ilişkili güvenlik önlemlerini tanılaması. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 201-206.
- Çınar, N.D., Görak, G. (2003). 0-6 yaş çocuklarda annenin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çocuk Forumu*, 6, 22-27.
- Demirköse, H., Yapar, D., Özkan, S. (2021). 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin sağlık okuryazarlığı düzeyi ve çocukların ev kazası geçirme durumu ile ilişkisi. *Sağlık ve Toplum*, 31(2), 74-82.
- Dereli, F., Turasay, N., Özçelik, H. (2010). Muğla iki nolu sağlık ocağı bölgesinde yaşayan 0-6 yaş çocuğu olan annelerin ilk yardım konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *TAF Prev Med Bull.*, 9(3), 217-224.
- Doğan, M., Öztürk, M. A. (2021). The prevention of non-traumatic home accidents among children aged 0-6 year. *Güncel Pediatri*. 19(1), 23-29.
- Elmas, E.G., Durna, Z., Akın, S. (2020). Çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleri ve ilk yardım uygulamaları konusundaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *JAREN*, 6(2), 267-79.
- Erdem, S.S., Bolu, F., Mayda, A.S. (2017). Annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanımlanması. *Konuralp Tıp Dergisi*, 9(2), 40-46.
- Faul, F., Erdfelder E, Lang, A.G., Buchner, A. (2007). G*Power 3: a flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behav Res Methods*; 39, 175-191.
- Gündüz, G., Aytekin, A. (2015). Annelerin çocuklarını ev kazalarından korumaya yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 5(3), 184-192.
- Haytaoğlu, Z. (2021). Ev kazaları ve korunma. *Çukurova Med J*, 46 (Özel Sayı 1), 1-3.

- Hendrickson, S.G. (2005). Reaching an underserved population with a randomly assigned home safety intervention. *Injury Prevention, 11*, 313-317.
- Kılıç, E., Bayazit ,T., Gündoğdu, G., Koşaroğlu, N.E., Sümer, H. (2019). Sivas il merkezi kreş ve anaokulu çocuklarında ev kazası geçirme sıklığı ve etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 4*(1), 14-25.
- Kurt, F. Y., Aytekin, A. (2015). 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazaları. *HSP, 2*(1), 22-32.
- Meimanat, A.S., Ghofranipour, F., Yousefi, F., Moradpour, F. (2016). The effect of educational intervention based on health belief model on the damage caused by accidents among children less than 5 year old of women referred to health centers in Qorveh in 2013. *Hakim Jorjani J, 4*, 28-40.
- Özmen, D., Ergin D., Şen, N. (2007). 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanılanması. *Aile ve Toplum, 3*(12), 13-20.
- Pearson, M., Garside, R., Moxham, T., Anderson, R. (2011). Preventing unintentional injuries to children in the home: a systematic review of the effectiveness of programmes supplying and/or installing home safety equipment. *Health Promotion International, 26*(3), 376-392.
- Sabea, M.T.M., El-Maksoud, M.M.A., Hegazy, A.E.S. (2019). Educational program for information caregivers about home accident prevention. *Academic Journal of Nursing and Health Education, 8*(1), 16-33.
- Sancar, B. (2014). *Herkes için temel ilk yardım*. Ankara: Alter Basım Evi.
- Sönmez, Y., Uskun E., Pehlivan A. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin temel ilk yardım uygulamalarına ilişkin bilgi düzeyleri, Isparta örneği. *Türk Ped Arş, 49*, 238-46
- Sümer, H., Kılıç, E., Bayazit, T., Gündoğdu, G., Ekici Koşaroğlu, N. (2019). Sivas il merkezi kreş ve anaokulu çocuklarında ev kazası geçirme sıklığı ve etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 4* (1) , 14-25.
- Şekerci, E., İnal, S. (2016). Hastanede yatan 0-6 yaş çocukların annelerinin ev kazaları konusundaki bilgi ve uygulamalarının incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 3*(3), 160-172.
- Tural Büyük E., Güdek Seferoğlu E. (2020). Annelerin çocuklarının ev kazaları ile ilişkili güvenlik önlemlerini tanılanması. *JoSHES, 5*(2), 201-206.
- Yalçın, S., Yurdakök, K. (1999). Çocuklar ve ev kazaları. *Hacettepe Tıp Dergisi, 30*, 117-124.
- Yorulmaz, D., Hisar, F. (2020). Kırsal bölgede 0-6 yaş çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik aldıkları güvenlik önlemleri. *Sağlık ve Toplum, 20*(3), 103-109.
- Uskun, E., Alptekin, F., Öztürk, M., Kişioğlu, A.N. (2008). Ev hanımlarının ev kazalarını önlemeye yönelik tutum ve davranışları ile ev kazalarına yönelik ilk yardım bilgi düzeyleri. *Ulus Travma ve Acil Cerrahi Dergisi, 14*(1), 46-52.